



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

15 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk (przewodniczący)

SSN Maciej Kowalski

SSN Mariusz Załucki (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 15 maja 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej syndyka masy upadłości Bank spółki akcyjnej w upadłości w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 10 listopada 2021 r., I ACa 791/21,
w sprawie z powództwa syndyka masy upadłości Bank spółki akcyjnej w upadłości
w W.
przeciwko A. R. i M. R.
o zapłatę,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od powoda na rzecz każdego z pozwanych kwoty po
2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

Maciej Kowalski

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Mariusz Załucki

UZASADNIENIE

Powód Bank Spółka Akcyjna w W. wniósł o zasądzenie od pozwanych M. R. i A. R. in solidum:

1. kwoty 537.564,30 zł z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 21 marca 2018 r. do dnia zapłaty,
2. kwoty 1.353,82 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,
3. kwoty 70.076,26 zł z odsetkami ustawowymi.

Wyrokiem z 31 stycznia 2019 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku oddalił powództwo, ustalwszy, że 29 grudnia 2005 r. poprzednik prawny powoda Banku S.A. w K. zawarł z pozwaną A. R. umowę kredytu hipotecznego na kwotę 437 239, 44 zł indeksowanego kursem CHF.

Zgodnie z § 2 pkt 2 umowy, w dniu wypłaty kredytu lub każdej transzy kredytu kwota wypłaconych środków miała być przeliczana na walutę, do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna walut określonego w „Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych” - obowiązującego w dniu uruchomienia środków. § 4 pkt 1 umowy przewidywał, że spłata wszelkich zobowiązań z tytułu umowy miała być dokonywana w złotych na rachunek pomocniczy, określony w harmonogramie spłat kredytu. Stosownie do § 4 pkt 2 umowy wysokość zobowiązania miała być ustalana jako równowartość wymagalnej spłaty wyrażonej w walucie indeksacyjnej - po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w „Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych” do waluty wyrażonej w umowie - obowiązującego w dniu spłaty. W myśl § 6 pkt 1 umowy oprocentowanie kredytu pozostawało zmienne i na dzień sporządzenia umowy wynosiło 3,11% w skali roku, na które składa się suma obowiązującej stawki DBF i stałej marży banku, która wynosi 2,35%. Sąd *meriti* ustalił, że regulamin definiował „bankową tabelę kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut” (Tabelę kursów) jako sporządzoną przez merytoryczną komórkę banku na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym w chwili sporządzenia tabeli i po ogłoszeniu kursów średnich przez NBP, tabelę sporządzaną o godz. 16.00 każdego dnia roboczego i obowiązującą przez cały następny dzień roboczy.

Zgodnie z § 19 regulaminu kredytobiorca zobowiązany był spłacać raty ustalone w harmonogramie na wskazany w nim rachunek. W przypadku kredytu indeksowanego w walucie obcej, wysokość raty miała być obliczana według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w banku na podstawie obowiązującej w banku Tabeli Kursów z dnia wpływu środków.

Pozwana nie spłacała kredytu systematycznie, doprowadzając do powstania zaległości. Podejmowała próby restrukturyzacji zadłużenia, które nie odniosły skutku. Przy próbach częściowej spłaty zaległego kredytu w oddziale banku, pracownicy mieli wątpliwości, jak należy ustalić kurs CHF, po którym ma zostać zaliczona wpłata. Pismem z 18 stycznia 2017 r. powód wezwał pozwaną do spłaty zaległych należności w terminie 14 dni roboczych od daty doręczenia wezwania. W piśmie z 21 lutego 2017 r. powód złożył pozwanej oświadczenie o wypowiedzeniu umowy wobec braku terminowej spłaty zobowiązania wynikającego z umowy kredytu hipotecznego. Powód oświadczył przy tym, że rozważy możliwość cofnięcia oświadczenia o wypowiedzeniu w przypadku uregulowania w okresie wypowiedzenia całej zaległości. Oświadczenie zostało doręczone pozwanej 15 marca 2017 r. Pismem z 21 lutego 2017 r. powód wypowiedział umowę kredytu w stosunku do dłużnika rzeczowego.

Oceniając powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że pozwani podnieśli skutecznie zarzut nieważności umowy kredytu hipotecznego (art. 58 § 1 k.c.) w związku z wadliwym sformułowaniem przedmiotowo istotnych elementów treści czynności prawnej.

Zgodnie z kwestionowanymi postanowieniami umownymi powód miał dokonać przeliczenia według nieokreślonego kursu w dniu wypłaty środków. Nie było zatem możliwe uzyskanie informacji, jaka będzie wysokość zadłużenia pozwanej aż do chwili podjęcia przez powoda jednostronnej decyzji o wypłacie środków. Taka sytuacja sprawiła, że wysokość zobowiązań pozwanej nie była znana zarówno w chwili wypłaty środków przez powoda, jak również w czasie, gdy zgodnie z harmonogramem miała następować spłata zobowiązania. Z tego względu umowa zawarta pomiędzy stronami niewłaściwie określiła elementy przedmiotowo istotne, a zatem jest nieważna z mocy art. 58 § 1 k.c. Nie istnieje przy tym możliwość

konwalidowania umowy kredytu na podstawie art. 58 § 3 k.c., który stanowi, że jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. Skoro postanowienia związane z głównym zobowiązaniem strony (wysokością rat, sposobem kształtowania kursu walutowego) pozostawały nieprecyzyjne, to całe roszczenie powoda jest nieważne, nieudowodnione co do wysokości.

Wyrokiem z 10 listopada 2021 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację powoda, podzieliwszy ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji. Sąd dokonał częściowo odmiennej oceny prawnej roszczeń powoda. Zauważył bowiem, że kwestionowane postanowienia umowne mają charakter abuzywny w myśl art. 385¹ k.p.c. Taki charakter mają postanowienia umowy, z których wynika, że przeliczenie kredytu postawionego do dyspozycji kredytobiorcy i wypłaconego kredytobiorcy ze złotych polskich na franki szwajcarskie (i na odwrót), a w rezultacie i ustalenie samych rat kredytu, ma następować według tabel kursowych pozwanego. Choć art. 385¹ § 1 k.c. wprowadza sankcję niezwiązania konsumenta nieuzgodnionymi indywidualnie postanowieniami umowy, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, to z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Sądu Najwyższego wynika, że umowa nie może być utrzymana w mocy, jeśli eliminacja niedozwolonego postanowienia umownego prowadzi do takiej deformacji regulacji umownej, że na podstawie pozostałej jej treści nie da się odtworzyć treści praw i obowiązków stron. Wobec bezskuteczności postanowień regulujących kwestię przewalutowania udzielonego i wypłaconego kredytu należy stwierdzić, że strony nie osiągnęły konsensu dotyczącego kwoty kredytu udzielonego w CHF i w następstwie tego co do samej wysokości rat kapitałowo-odsetkowych, również ustalanych w CHF.

Powód zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, w której zarzucił naruszenie:

1. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art 65 § 1 i 2 k.c. w związku z postanowieniami § 9 ust. 2 w zw. z § 6 ust. 1 umowy kredytu oraz § 10 ust. 3 w zw. z § 6 ust. 1 umowy kredytu poprzez wadliwą ich wykładnię;

2. art. 58 § 1 k.c. i art. 385¹ § 1 k.c. poprzez wadliwe zastosowanie przywołanych przepisów w realiach sprawy;
3. art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c, art. 358 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. XLIX ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – przepisy wprowadzające Kodeks cywilny oraz art. 41 prawa wekslowego poprzez ich niezastosowanie do spornej umowy;
4. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. poprzez dokonanie ich niewłaściwej wykładni polegającej na przyjęciu, że utrzymanie umowy w pozostałym zakresie po wyeliminowaniu z jej treści postanowień niedozwolonych nie jest możliwe;
5. art. 65 § 1 i 2 k.c w związku z § 9 ust. 2 w zw. z oraz § 10 ust. 3 umowy kredytu polegające na wadliwej ich wykładni poprzez przyjęcie, iż postanowienia indeksacyjne zawarte w spornej umowie kredytu stanowią świadczenie główne umowy;
6. art. 69 ust. 2 pkt 4a w zw. z art. 69 ust. 3 i zw. z art. 75b ustawy – Prawo bankowe oraz w zw. z art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, poprzez dokonanie ich błędnej wykładni polegającą na przyjęciu, że pomimo wejścia w życie powyższych przepisów postanowienia umowy kredytu nie utraciły abuzywnego charakteru;
7. art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG poprzez jego zastosowanie w okolicznościach sprawy, w sytuacji, w której przedmiotowa dyrektywa nie jest źródłem prawa w relacji horyzontalnej między stronami;
8. art. 232 k.p.c. w zw. z art. 286 k.p.c. poprzez nieprzeprowadzenie opinii biegłego z zakresu bankowości i finansów na okoliczności dotyczące ustalenia wysokości zadłużenia pozwanych przy uwzględnieniu kursów średnich waluty indeksacyjnej ogłaszanych przez Narodowy Bank Polski.

Skarżący domagał się m.in. uchylecia zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwani domagali się m.in. jej oddalenia i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W toku postępowania kasacyjnego, w związku z trwającym postępowaniem upadłościowym powoda, wezwano do udziału w sprawie syndyka masy upadłości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej nie są zasadne.

W ostatnich latach do Sądu Najwyższego trafiło wiele spraw odnoszących się do problemów prawnych opisanych w skardze kasacyjnej przez skarżącego. W konsekwencji ukształtowała się linia orzecznicza, uwzględniająca bogaty dorobek judykatury Trybunału Sprawiedliwości UE. Rozwój orzecznictwa na temat tzw. „kredytów frankowych” osiągnął swoje apogeum 25 kwietnia 2024 r. powzięciem przez SN w składzie całej Izby Cywilnej uchwały III CZP 25/22, mającej moc zasady prawnej *ex lege* (art. 87 ustawy o SN).

W uchwale SN podsumował dotychczasową linię orzeczniczą, przyjmując że:

1. W razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów.
2. W razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.
3. Jeżeli w wykonaniu umowy kredytu, która nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają samodzielne roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron.
4. Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się co do zasady od dnia następującego po dniu, w którym kredytobiorca zakwestionował względem banku wiązanie postanowieniami umowy.
5. Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, nie ma podstawy prawnej do żądania przez którąkolwiek ze stron

odsetek lub innego wynagrodzenia z tytułu korzystania z jej środków pieniężnych w okresie od spełnienia nienależnego świadczenia do chwili popadnięcia w opóźnienie co do zwrotu tego świadczenia.

Odstąpienie od zasady prawnej przyjętej przez skład całej izby SN jest zaś możliwe tylko poprzez wydanie kolejnej uchwały w analogicznym składzie (art. 88 ustawy o SN), co do dnia rozpoznawania skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie nie nastąpiło.

Zarzuty materialnoprawne podniesione w skardze kasacyjnej, w świetle stanowiska Izby Cywilnej SN wyrażonego w uchwale z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, nie mogły więc odnieść pożądanego przez skarżącego skutku. Przyglądając się treści sformułowanych zarzutów skargi kasacyjnej trzeba bowiem wskazać, że umowa stron niewątpliwie miała charakter abuzywny, nie było możliwości jej dalszego trwania po wyeliminowaniu tych klauzul, tak jak i nie nastąpiło naruszenie prawa materialnego co do sposobu rozliczenia stron, czy w pozostałym określonym zarzutami zakresie. Rozstrzygnięcie Sądów *meriti* dostrzega wynikające z tego konsekwencje i jest w tym zakresie poprawne. Nie doszło więc w sprawie do naruszenia wskazanych w skardze kasacyjnej przepisów prawa materialnego.

Z kolei zarzut naruszenia prawa procesowego nie został sformułowany poprawnie, a skarżący nie dostrzega przy tym, że to czy dana sprawa do jej rozstrzygnięcia wymaga wiadomości specjalnych należy do decyzji sądu, której – w okolicznościach sprawy – nie sposób odmówić prawidłowości. Sąd *ad quem* nie miał obowiązku przeprowadzenia takiego dowodu, uznając że nie jest on niezbędny dla rozstrzygnięcia sprawy. Dokonane w sprawie ustalenia faktyczne odnoszące się do okoliczności dotyczących zawarcia umowy kredytowej przez strony oraz treści tej umowy były wystarczające do dokonania oceny zasadności powództwa.

Trzeba dodać, że podobne sprawy dotyczące zarzutów powoda w sporze z innymi osobami były już niejednokrotnie przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który analogiczne skargi kasacyjne pozwanego wiele razy już oddalał. Taka sytuacja miała miejsce m.in. ostatnio w wyrokach Sądu Najwyższego: z 7 lutego 2025 r., II CSKP 84/25 czy 3 kwietnia 2025 r., II CSKP 39/25. Sąd Najwyższy

w niniejszym składzie nie widzi jakichkolwiek wystarczających powodów by rozstrzygnięcie niniejszej sprawy miało być odmienne.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ oddalił skargę kasacyjną. O kosztach postępowania orzekł zaś na zasadach wynikających z art. 98 k.p.c.

Maciej Kowalski

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Mariusz Załucki

Na mocy art. 330 § 1 k.p.c. stwierdzam niemożność
podpisania uzasadnienia wyroku
przez sędziego SN Agnieszkę Jurkowską-Chocyk
z powodu długotrwałej nieobecności.

Maciej Kowalski

[wr]

[SOP]

[r.g.]